

18 Ιουνίου 741: Πεθαίνει ο Λέων Γ΄ ο Ίσαυρος, ο αυτοκράτορας που έσωσε το Βυζάντιο

/ [Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

Ο Λέων ο Γ΄ ο Ίσαυρος (685 - 18 Ιουνίου 741) ήταν Βυζαντινός Αυτοκράτορας από το 717 μέχρι τον θάνατό του το 741. Έθεσε τέλος στην εικοσαετή αναρχία, μία περίοδο μεγάλης αστάθειας στη [Βυζαντινή Αυτοκρατορία](#) από το 695 έως το 717, που χαρακτηρίστηκε από την ταχεία διαδοχή αρκετών αυτοκρατόρων στον θρόνο. Επίσης, υπερασπίστηκε με επιτυχία την αυτοκρατορία ενάντια στις εισβολές των Ομεϋαδών και απαγόρευσε τη λατρεία των εικόνων.

Ο **Λέων**, του οποίου το πραγματικό όνομα ήταν **Κόνων**, γεννήθηκε στη Γερμανίκεια στη συριακή επαρχία της **Κομμαγηνής** (στο σημερινό Καχραμανμαράς στην **Τουρκία**). Πιθανολογείται ότι η οικογένειά του μετακινήθηκε από τη **Μικρά Ασία** στη **Μεσημβρία της Θράκης**, ασχολήθηκε με το εμπόριο ζώων και απέκτησε κάποια περιουσία ενώ ο Λέων κατατάχθηκε στον στρατό. Όταν ο **Ιουστινιανός Β΄ ο Ρινότμητος**, εκστρατεύοντας κατά των

Βουλγάρων, έφτασε στην περιοχή και αντιμετώπισε επισιτιστικό πρόβλημα, ο Λέων έπεισε τον πατέρα του να προσφέρει στον αυτοκράτορα πεντακόσια πρόβατα. Ο βασιλιάς αντάμειψε τον **Λέοντα** με προαγωγή στο αξίωμα του σπαθάριου, αλλά η εύνοια δεν κράτησε πολύ και ο Λέων στάλθηκε στον Καύκασο σε επικίνδυνη αποστολή, από την οποία όμως γύρισε σώος. Ευτυχώς για τον **Λέοντα**, ο **Ιουστινιανός Β΄** ανατράπηκε και θανατώθηκε. Επί **Φιλιππικού** (711-713) ο Λέων προήχθη στη στρατιωτική ιεραρχία και επί **Αναστάσιου Β΄** (713-715) ορίστηκε στρατηγός του θέματος των Ανατολικών.

Επωφελούμενοι από την κακοδιοίκηση της αυτοκρατορίας, ιδίως επί Ιουστινιανού Β΄, και από τις συχνές αλλαγές αυτοκρατόρων, οι Άραβες ετοιμάζονταν για νέα επίθεση κατά της Κωνσταντινούπολης..

Ο Λέων ξεκίνησε για να τους προλάβει, αφού πρώτα διασφάλισε τη στρατηγικής σημασίας πόλη του Αμορίου. Κήρυξε την εξέγερσή του, νίκησε τον βασιλικό στρατό στη Νικομήδεια και προχώρησε στη Χρυσούπολη. Έντρομος ο Θεοδόσιος, που είχε γίνει αυτοκράτορας χωρίς να το θέλει, συμβουλευτηκε τον πατριάρχη Γερμανό και τους συγκλητικούς. Όλοι του είπαν να παραιτηθεί. Έτσι, έγινε και αυτός μοναχός και αποσύρθηκε στην Έφεσο. Ο Λέων μπήκε στην Πόλη και στέφθηκε αυτοκράτορας.

Το 726, οκτώ χρόνια μετά την άνοδό του στον θρόνο, ο Λέων εξέδωσε το πρώτο διάταγμα κατά των εικόνων.

Προ του Λέοντος οι Αυτοκράτορες Μαυρίκιος και Φιλιππικός είχαν επιχειρήσει, ανεπιτυχώς, ο μεν την περιστολή του μοναχισμού, ο δε την κατάλυση της λατρείας των εικόνων. Ο **Λέων** με τη σειρά του θεώρησε ότι η υπερβολική ανάπτυξη του μοναχικού βίου στερούσε από το κράτος έμψυχο υλικό και πόρους. Χιλιάδες νέων ανθρώπων συνέρρεαν στα μοναστήρια και ζούσαν εκεί ενώ ήταν απαραίτητοι στην κοινωνία και στον στρατό. Τα μοναστήρια εξάλλου είχαν αποκτήσει, από δωρεές και κληροδοτήματα, τεράστιο και αφορολόγητο πλούτο.

Οι εξωτερικοί τύποι της λατρείας, οι πολυάριθμες θρησκευτικές γιορτές και αργίες, οι μακρότατες ακολουθίες και προπάντων η λατρεία των εικόνων, έδειχναν την επιρροή της θρησκείας στην κοινωνία. Η σχέση του πιστού προς την εικόνα είχε υπερβεί τα όρια της τιμής που οφειλόταν στο εικονιζόμενο πρόσωπο και είχε γίνει λατρεία αυτής της ίδιας της εικόνας, ενώ λατρεία μόνο προς τον Θεό οφείλεται. Επακόλουθο ήταν οι υπερβολές και οι δεισιδαιμονίες που πήγαζαν από την πίστη στη θαυματουργό δύναμη των εικόνων και άλλων αντικειμένων.

Ένας ακόμη λόγος για τον οποίο ο Λέων έκρινε ότι το κρίσιμο θέμα ήταν αυτό των εικόνων, ήταν η προσπάθειά του να προσελκύσει μουσουλμάνους, ιουδαίους και οπαδούς διαφόρων αιρέσεων οι οποίοι όλοι απεχθάνονταν κάθε μορφής απεικόνιση. Το πιθανότερο μάλιστα είναι ότι και ο ίδιος ως Σύρος ήταν επηρεασμένος από την αντίληψη αυτή.

Υπέρ των απόψεων του Λέοντος ήταν ανώτατοι κληρικοί, οι μορφωμένοι και ο στρατός, ιδίως ο προερχόμενος από τη **Μικρά Ασία**. Ιδιαίτερη επιρροή επί του Λέοντος ασκούσαν με τις ιδέες τους ο επίσκοπος Νακολίας Κωνσταντίνος και ο πατρίκιος Βίσηρ. Υπέρμαχοι των εικόνων ήταν οι μοναχοί βέβαια, ο πολύς λαός και οι γυναίκες, όχι μόνο του λαού αλλά και αυτές οι σύζυγοι, κόρες κι αδελφές των εικονομάχων αυτοκρατόρων.

Το 726 έκτακτη συνεδρίαση της Συγκλήτου στην οποία παρευρίσκονταν και ανώτατοι κληρικοί (Σιλέντιον), ενέκρινε διάταγμα του Λέοντα με το οποίο αποδοκιμαζόταν η προσκύνηση των εικόνων ως ψευδολατρεία. Κατ' εφαρμογήν του διατάγματος έπρεπε οι εικόνες να τοποθετηθούν ψηλότερα στις εκκλησίες. Ήταν μια ήπια μεταβολή που δεν προκάλεσε αναστατώσεις στο κράτος. Αλλά ο

πάπας Γρηγόριος Β΄ βρήκε την ευκαιρία για να διακόψει την εξάρτησή του από την Κωνσταντινούπολη. Υποκίνησε στάσεις, ο Λέων έστειλε στρατό για να τις καταστείλει κι ο πάπας κάλεσε τους Λομβαρδούς που νίκησαν τα βασιλικά στρατεύματα. Η εξουσία της αυτοκρατορίας στην κεντρική Ιταλία καταλύθηκε.

Το ίδιο εκείνο έτος 726 έγινε μεγάλη έκρηξη του ηφαιστείου της **Θήρας**. Η Ελλάδα όλη υπαγόταν τότε στην εκκλησιαστική δικαιοδοσία του πάπα, ο οποίος ερμήνευσε το φαινόμενο σαν σημάδι θεϊκής οργής. Και τον επόμενο χρόνο αποστατεί η κυρίως Ελλάδα και οι **Κυκλάδες**, αναγορεύεται κάποιος Κοσμάς αυτοκράτορας κι έρχεται κατά της Κωνσταντινούπολης, ενώ οι Άραβες εισέβαλαν πάλι και έφτασαν να πολιορκούν τη **Νίκαια**. Ο Λέων κατόρθωσε να καταστείλει τη στάση και να απωθήσει τους Άραβες, ο δε πάπας που ταλαιπωρήθηκε από τους συμμάχους του Λομβαρδούς, άλλαξε στάση και βοήθησε τον αυτοκράτορα να ανακαταλάβει τη Ραβέννα.

Απαγόρευση των εικόνων

Το 728 ο Λέων εξέδωσε νέο διάταγμα με το οποίο απαγορευόταν η ανάρτηση εικόνων και διατασσόταν οι αρχές να τις αφαιρέσουν απ' όπου υπήρχαν. Φαίνεται ότι και το διάταγμα αυτό δεν εκτελέστηκε επακριβώς. Το βέβαιο είναι ότι καταργήθηκαν όλες οι δημόσιες σχολές, πλην των νομικών, γιατί διευθύνονταν από μοναχούς και ήταν κέντρα της κατά του αυτοκράτορα αντίδρασης.

Ο μόνος από τον ανώτατο κλήρο που αντιστάθηκε ήταν ο **πατριάρχης Γερμανός Α΄**, ο οποίος εξαναγκάστηκε σε παραίτηση. Ο νέος πατριάρχης Αναστάσιος και ο αυτοκράτορας ανήγγειλαν, όπως συνηθιζόταν, την εκλογή στον πάπα, αλλά αυτός στον μεν Λέοντα απάντησε επιτιμητικά την δε επιστολή του Αναστασίου την επέστρεψε με τις σφραγίδες άθικτες. Ο Λέων προθυμοποιήθηκε να συγκαλέσει οικουμενική σύνοδο, αν και τα περί προσκυνήσεως των εικόνων δεν είναι θεμελιώδες δόγμα της πίστεως, αλλά ο πάπας καθώς και ο πατριάρχης Ιεροσολύμων καταδίκασαν τον Λέοντα ως αιρετικό. Σε απάντηση ο **Λέων** δέσμευσε τα παπικά κτήματα στην κάτω Ιταλία και Σικελία.

Μεγαλύτερος κι από τον πάπα κι από τον εικονόφιλο λαό αντίπαλος του Λέοντος ήταν ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός, ο αποκαλούμενος Χρυσορρόας για την ευγλωττία του, ο θεωρητικός των εικονοφίλων. Άνδρας μεγάλης μόρφωσης, υιός του Σέργιου που κατείχε μεγάλη θέση στο χαλιφάτο κατά την περίοδο του χαλίφη Αμπτέλ-Μαλέκ (685-705), υπουργός και ο ίδιος του χαλίφη Ουαλίντ (705-715) στη Δαμασκό για ένα διάστημα, μόνασε μετά και έγραψε τους τρεις απολογητικούς του λόγους

Προς τους διαβάλλοντας τας αγίας εικόνas. Το ισχυρότερο επιχείρημά του: «Υπόμνημα γάρ εστιν η εικών, και όπερ τοις γράμμασι μεμνημένοις η βίβλος, τούτο και τοις αγραμμάτοις η εικών». Η επιρροή του υπήρξε καθοριστική.

Ο νέος πάπας Γρηγόριος Γ΄ ήταν ακόμη πιο μαχητικός από τον προκάτοχό του. Συγκάλεσε τοπική σύνοδο και κήρυξε προδότες της πίστεως και εχθρούς της εκκλησίας όσους δεν προσκυνούσαν τις εικόνες. Ο Λέων τότε αφαίρεσε όλη την ελληνική χερσόνησο από τη δικαιοδοσία του πάπα και αργότερα δήμευσε οριστικά όλα τα εντός του κράτους κτήματα της εκκλησίας της Ρώμης.

Το 740 ο **Λέων** εξέδωσε την Εκλογή των νόμων. Στο προοίμιό της αναφερόταν ότι ήταν μία σύνοψη της νομοθεσίας του Ιουστινιανού, μία κωδικοποίηση των διεσπαρμένων νόμων «εις το φιλανθρωπότερον εκτεθείσα». Αλλά επρόκειτο για ανατροπή της.

Η Εκλογή ήταν η πρώτη κωδικοποίηση που διατυπώθηκε στα ελληνικά αντί των λατινικών που χρησιμοποιούνταν ως τότε. Η διατύπωση στα ελληνικά είναι ενδεικτική της πρόθεσης του Λέοντος να επιτύχει δια της Εκλογής μία διατύπωση της νομοθεσίας επί το απλούστερο, ώστε να καταστεί ευκολότερα κατανοητή από τα μη προνομιούχα στρώματα. Κατήργησε την παλλακεία και προστάτεψε τον

θεσμό του γάμου θεσπίζοντας αποκλειστικούς λόγους διαζυγίου, έδωσε περιουσιακή ισοτιμία στη γυναίκα και ίσα δικαιώματα επί των τέκνων, και προστάτευε τα ορφανά. Επέτρεψε ρητά για πρώτη φορά τον μεταξύ ορθοδόξων και αιρετικών γάμο, τον οποίο οι εκκλησιαστικοί νόμοι μέχρι τότε απαγόρευαν και οι αστικοί δυσχέραιναν. Η θανατική ποινή για τα περισσότερα αδικήματα καταργήθηκε και αντ' αυτής εισήχθη η ποινή του ακρωτηριασμού, η εξορία και οι χρηματικές ποινές. Και τέλος καταργήθηκε η διάκριση των τάξεων στην απονομή της δικαιοσύνης.

Με τον γεωργικό νόμο καταργήθηκε η σύνδεση του γεωργού με το κτήμα στο οποίο γεννήθηκε ή μακροχρόνια διέμενε, καταργήθηκε δηλαδή η δουλοπαροικία. Σκοπός του γεωργικού νόμου ήταν να περιοριστεί η επέκταση της μεγάλης ιδιοκτησίας και να ευνοηθεί η τάξη των μικροϊδιοκτητών που αποτελούσε τη βάση της άμυνας του κράτους.

Ο **Λέων** πέθανε το 741 έχοντας σώσει αλλά και διχάσει την αυτοκρατορία. Ό,τι γνωρίζουμε όμως γι' αυτόν και γενικά για τους εικονομάχους βασιλείς προέρχεται από εικονόφιλους ιστορικούς. Τα έργα των εικονομάχων συγγραφέων «εξηφανίσθησαν... υπό της θρησκομανίας της βραδύτερον θριαμβευσάσης αντιπάλου μερίδος.